

Inhoud

Voorwoord	7
Oma op het vinkentouw	11
Gedempte vreugde	13
Het is zover	17
Nieuwe man	23
Vies oud vrouwtje	27
Baby-laptop	30
Hij wordt honderd	33
Voorzichtig	36
Klein	40
Gespierde ziel	43
Kleinkinderen	46
Hoofdpluis en andere kwalen	51
Oppasprogramma	54
Moederdag Bibberdag	57
Foutje	61
Adèle	64
Oppassen	67
Gestuntel	70

Parijsche nachten	73
Niks gemist	77
Trouwen met z'n drieën	81
Hoky Poky	84
Losse tanden	88
Traditie	91
Nat	94
Teflonbaby	98
Opruimen is: ouwe meuk wegmieteren	102
Frida is geboren	105
Broccoli	107
Verantwoording	111

Voorwoord

door Emile Brugman

In 1983 begon Marjan Berk met het schrijven van columns. Naar eigen zeggen wist ze van niets en was ze volslagen naïef, dus schreef ze eenvoudig over alles wat ze zelf meemaakte en wat haar te binnen schoot. Dat werd haar in haar omgeving niet altijd in dank afgenomen. Zo leerde ze al snel dat ze, als ze over de illegale wietplantage van een vriendin schreef, ze deze beter kon verplaatsen naar Zuid-Limburg en haar vriendin een andere naam moest geven.

Langer duurde het voor ze doorhad dat haar kinderen – als ze de columns van hun moeder tenminste lazen – het niet altijd apprecieerden als ze herkenbaar werden opgevoerd. Zo verbood haar dochter haar streng om verhalen over haar in een bundel op te nemen. Een van haar zoons pakte het anders aan, een stuk slimmer. Het ging, in de woorden van Marjan Berk, als volgt:

‘Wil je me helpen?’ Mijn dertienjarige zoon is een beetje aan het klunzen. Ik ben zelf bezig

met iets moeilijks. Naast mij op de grond ligt een grote stapel kranten. ‘Het zou geweldig zijn als je mijn columns uit die kranten knipt.’

‘Okido, Mam.’

Hij gaat op de grond zitten, op een kussen. Ik werk verder, hoor alleen het geluid van een knippende schaar. Als ik pauzeer, hoor ik plotseling niets meer. Geen schaar, niks. Ik kijk naar mijn zoon, hij is verdiept in een van de kranten.

‘Gaat het goed?’

‘Jij schrijft over mij!’

‘Ja, ik schrijf af en toe over jullie. Over jou.’

‘Dat gaat geld kosten, Mam.’

Ik zucht. Geld. Bij hem gaat tegenwoordig alles over geld.

‘Je krijgt toch zakgeld?’

‘Jawel. Maar jij verdient geld met je column. En je gebruikt mij om een stukkie over te maken.’

Ik zucht nog eens. Dan besluit ik geen tijd, die ik niet heb, te verdoen aan lastige onderhandelingen.

‘Waar had je aan gedacht?’

‘Wat dacht je van een rijksdaalder per stuk?’

Ik kijk naar de stapel kranten.

‘Dat is te veel.’

‘Eén vijftig dan.’

Ik kijk op mijn horloge. Bij de krant zitten ze te wachten.

‘Een piek.’

Nu zucht hij.

‘Oké dan.’

Ik ga verder met mijn werk. En besluit nooit meer over mijn kinderen te schrijven.

En zo verdwenen de kinderen uit de columns van Marjan Berk, om in de loop van de tijd te worden vervangen door haar kleinkinderen. Die protesteren niet en eisen geen geld van de leukste oma van de Nederlandse letteren.

EMILE BRUGMAN richtte in de jaren negentig uitgeverij Atlas op en is als editor-at-large verbonden aan uitgeverij Atlas Contact.

Oma op het vinkentouw

Het is een soort wachten dat niet te vergelijken is met alle andere soorten wachten.

Je weet van je schoonzoon zo'n beetje alle bijzonderheden waar een grootmoeder recht op heeft. Want je moet heel prudent zijn met je belangstelling naar dat eerste kleinkind. Niet té nieuwsgierig. Je moet weten dat zij het zelf allemaal willen vertellen, hoewel ze je eigenlijk niks hoeven te vertellen...

Denk erom, niet steeds vragen of je dochter al iets van weeën voelt. Gun ze hun eigen ervaring. Het is al bijzonder dat je erbij mag zijn. Natuurlijk niet op de eerste rij. Meer op de achtergrond. Maar wel geruisloos dienstbaar. En toch dichtbij.

Je beseft dat je in een onmogelijke positie bevindt. Ga wat doen. Zet koffie. Zet thee. Probeer kalm te blijven. Ga even weg om adem te halen. Maar kom maar direct weer terug. Je wilt niets missen! Stel je voor, dat jij HET MOMENT van de geboorte moet missen, omdat jij verzenuwd de planten gaat water geven.

Je probeert je de geboorte van je eigen eerste kind voor de geest te halen. Het enige wat je je herinnert is dat het allemaal traag verliep en dat je steeds maar dacht: ‘Morgen om deze tijd is het wel voorbij!!!’ En terwijl je de planten water geeft, waarbij je gigantisch morst omdat je handen bibberen, spits je je oren. Hoor je wat? Nee... Dus plens je slordig verder met de gieter, al maar luisterend. Het is nog steeds stil. Dan plotseling hoor je reuring, de bromstem van de dokter, de opgeluchte stem van je schoonzoon, je staat doodstil met de gieter in je hand. En dan weer je schoonzoon. Hij komt je halen.

‘Kom mee. We hebben een dochter!’

Hij trekt je mee de trap op naar de slaapkamer. En daar in bed, gewikkeld in een klein dekentje in de armen van je dochter, een klein koppie met een bos donkere natte haartjes. ‘Ga zitten moeder,’ zegt je schoonzoon, ‘dan mag je haar even vasthouden, je kleindochter.’

Voorzichtig legt hij het kleine meisje in je armen. Het kleintje slaat haar oogjes open. Kijkt ze je aan?

Je buigt je oude hoofd: ‘Ik ben je oma!’ zeg je zachtjes.

Gedempte vreugde

Het embargo op het 'geheim' is opgeheven, ik mag vrienden en vriendinnen bellen om het grote nieuws te vertellen. Ik loop over van opwinding en geluk en ik wil die gevoelens graag spiegelen in de reacties van goede vrienden.

De eerste vriendin die ik bel is n et in een gecompliceerd conflict met haar schoondochter verwickeld, haar hoofd staat absoluut niet naar mijn blijenieuws, er kan niet meer af dan een afwezig: 'Goh, leuk hoor.' Al jouw opgewonden enthousiasme loopt stuk op haar weinig meevoelende houding, ik houd een katerig gevoel over aan dat gesprek. Ik hang op en het duurt zeker een uur voor ik mijn vrolijke gevoel weer terugvind. En de eerste les is geleerd: mijn eerste kleinkind is vooral voor mij belangrijk. Ik sla deze ervaring op en ik besluit dat het zojuist ontkiemde grootoudergevoel niet luid hoeft te worden uitgedragen. Maar ik moet toch ergens naartoe met die joligheid in m'n hart! Ik besluit mijn blijdschap om te zetten in iets tastbaars.

Ik begeef me naar de grote speelgoedwinkel waar ik al jaren niet meer kom. Het laatste wat ik er voor mijn jongste zoon, inmiddels zesentwintig, kocht, was een op afstand bestuurbare raceboot, die z'n batterijen leegvoer in het bad en daarna belandde in een kist afgedankt spul. Een beetje verloren kijk ik rond in het moderne kinderparadijs. Het fraaie en vroeger hoogst verantwoord gevonden houten speelgoed is uit de collectie verdwenen. Links en rechts, zo ver het oog reikt, staat felgekleurd kunststof speelgoed opgestapeld. Kindercomputers, elektronische kassa's, kopieën van hedendaags leven op kinderformaat te kust en te keur. Waar zijn in hemelsnaam de knuffeldieren, de speelgoedbeesten, de beren? Ik denk aan mijn jongste zoon, die laatst langskwam met een zak halfvergane speelgoedbeesten, met de tekst: 'Zal ik ze bij de vuilnis zetten? Of wil jij ze nog bewaren, voor, nou ja, je kan niet weten.' Ik besloot toen tot 'je kan niet weten', hoewel ik ook niet wist wie ik met deze klont verleden nog eens plezier zou kunnen doen. Ik stopte mottenballen in de zak en zette de ouwe beesten diep in een kast. Mijn zoon heeft het probleem handig naar mij doorgeschoven, het pijnlijke moment van het opdoeken van zijn kindertijd is voorlopig uitgesteld. Als ik zal verhuizen naar een aanleunwoning zal de

menagerie eindelijk bij het grofvuil worden gezet. Vermoedelijk zal er tegen die tijd niemand meer sentimenteel over doen.

Ik dwaal doorspeelgoedland: waar zijn de verkopers en verkopers, die mij de weg kunnen wijzen? Gelukkig, achterin vind ik de planken met poppen en zachte pluisbeesten. Ik zoek een lief klein beertje met een geruite broek uit, laat het als cadeau verpakken en voel me erg warm worden bij de gedachte dat mijn kleinkind het straks als lievelingsdier altijd bij zich zal willen hebben. Ik heb zelf immers de beste herinneringen aan die ene teddybeer, die overal mee naartoe moest en die nu, afgekloven en doorleefd, een ereplaats in de werkkamer heeft. Ik weet nog niet dat er straks een grote plank zal zijn met ontelbaar veel pluisbeesten, de een nog liever en mooier dan de ander. En dat mijn kleinkind, dat nu nog nauwelijks armen en benen heeft en door de baarmoeder zwemt als een kleine vis, de voorkeur zal geven aan twee harige pantoffeltjes in tijgermodel. De een zal Thomas heten en de ander heeft geen naam, ze zal ze nooit aan haar voeten doen maar altijd mee naar bed nemen, aan elke kant één, en ze zal ze welterusten kussen voor ze zelf in slaap valt. Maar goed, dat weet ik nu dus nog niet en de aankoop van deze teddybeer is voor oma in spe een groots moment.